



## **Czas jako determinanta efektywnego działania w sytuacji kryzysu**

**Bogdan Kosowski**

### **Wprowadzenie**

W obecnym czasie przywódcy poszczególnych państw oraz cała ludność świata żyje w niepewności i ciągłym strachu w obliczu koronawirusa. Wielu naukowców zajmujących się epidemiologią już od dłuższego czasu obawiało się wirusa, który rozprzestrzeni się na cały świat i spowoduje utratę życia wielu istot ludzkich, jak to miało miejsce w przypadku grypy hiszpanki, grypy azjatyckiej i grypy Hong-Kong. O tych obawach mówiono już na początku XXI wieku, kiedy to pojawiła się ptasia grypa, czy nawet w latach 90. minionego stulecia w odniesieniu do BSE (*Bovine Spongiform Encephalopathy*) zwanej pospolicie chorobą szalonych krów. O ile w przypadku wymienionych chorób nie spełniły się pesymistyczne przewidywania naukowców, to niestety obecnie wirus 2019-nCoV objął swym zasięgiem praktycznie cały świat, pochłonął już wiele istot ludzkich, a w dodatku nie wiemy jeszcze jaki scenariusz pandemii przyniesie nam przyszłość.

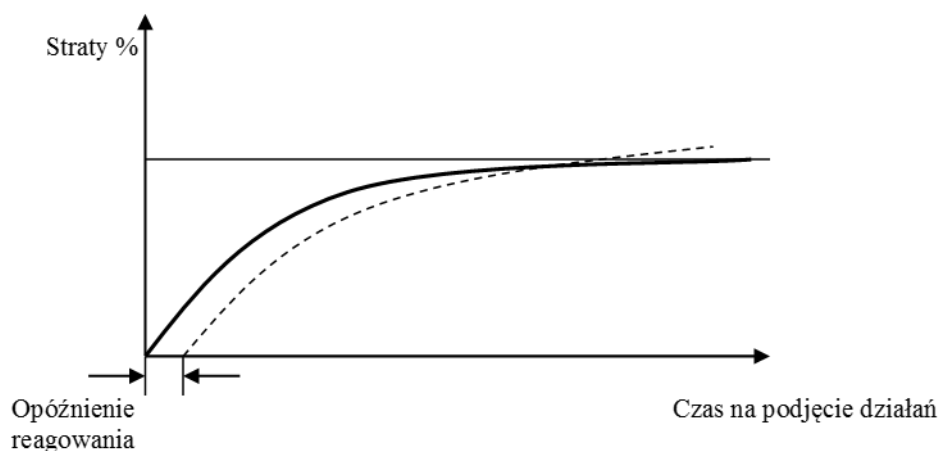
Patrząc z perspektywy okresu minionego można pokusić się o stwierdzenie, że ludzkość nie wyciągnęła wniosków płynących z analiz i prognoz naukowców. Szczególnie jest to widoczne w kontekście jednego z podstawowych czynników systemu zarządzania kryzysowego, jakim jest czas reakcji.

## Planowanie jako element efektywnego współdziałania

Planowanie działań w zarządzaniu bezpieczeństwem można praktycznie podzielić na dwie zasadnicze grupy. Pierwsza odnosi się do działań w warunkach, w których nie występuje sytuacja kryzysowa z punktu widzenia funkcjonowania administracji publicznej, a występujące zdarzenia niebezpieczne (będące efektem działalności ludzkiej) likwiduje się w krótkim czasie. Wówczas poszczególne podmioty bezpieczeństwa wykonują samodzielnie standardowe działania w ramach przypisanej im odpowiedzialności ustawowej. Druga grupa działań obejmuje reakcję na zdarzenie wielkoskalowe, w których bierze udział wiele podmiotów, współpracując ze sobą dla zminimalizowania strat i osiągnięcia celu głównego, jakim jest zapewnienie ludności minimalnych, akceptowalnych warunków przetrwania. Przyjęty cel możliwy jest do osiągnięcia tylko dzięki podejmowaniu decyzji w oparciu o jasno sprecyzowane kryteria:

- zasięgu, którego wyznacznikiem jest bezpieczeństwo regionalne, bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo Europy, czy też świata;
- przedmiotowe, które odnosi się do bezpieczeństwa technologicznego, ekologicznego itp.;
- stopnia ryzyka zaistnienia zdarzenia;
- czasu, który jest bardzo istotny ze względu na potrzebę bezpośredniego reagowania.

Wykres 1: Czas - determinanta działań.



Źródło: Opracowanie własne autora.

W sytuacjach kryzysowych czas jest podstawowym kryterium wyboru. Nie ulega wątpliwości, że dobra organizacja działań związana z poprawnością planowania uwzględniającego kryterium czasu, wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań technicznych oraz umiejętności człowieka, w znaczący sposób skracają czas likwidacji zagrożenia oraz zmniejszają straty. Na czas reagowania wpływ ma rodzaj zagrożeń oraz określenie prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia i jego skutki. Kalkulacja czasowa obejmuje między innymi:

- czas dostarczenia informacji o zagrożeniu;
- czas tzw. nieprofesjonalnego bezpośredniego reagowania, na który wpływa wiedza i umiejętność bezpiecznego zachowania się ludności w obliczu zaistniałego zagrożenia;
- czas ostrzegania, powiadamiania i alarmowania o zaistniałym zagrożeniu;
- czas reakcji specjalistycznych służb ratowniczych i jednostek wsparcia;
- czas działań ratowniczych, na który wpływ ma rozmieszczenie w terenie jednostek interwencyjnych, liczebność, mobilność i przyjęte procedury postępowania.

Z dokonanej analizy działania jednostek interwencyjnych oraz praktyki wynika, że istnieje pewien punkt graniczny, którego przekroczenie nie powoduje dalszego wzrostu strat. Punkt ten występuje po upływie określonego czasu, po którym niemożliwe jest efektywne osiągnięcie celu, w aspekcie minimalizacji strat. Stąd też, w procesie sprawnego działania, a wcześniej w procesie planowania działań, należy dążyć do skrócenia poszczególnych składowych tak, aby suma czasów poszczególnych elementów cyklu była mniejsza od czasu krytycznego. W tym celu konieczne jest wykorzystanie do działań tzw. płaszczyzny organizacyjnej, technicznej oraz zachowań i umiejętności ludzkich. Zachowania ludzkie możemy podzielić na zachowania profesjonalistów, czyli osób zawodowo zajmujących się problematyką bezpieczeństwa, oraz zachowania ogółu społeczeństwa, od którego zależy w jakim czasie następuje rozprzestrzenianie się zagrożenia, co jest tak bardzo widoczne w obecnej sytuacji zagrożenia koronawirusem. Tylko umiejętne powiązanie rozwiązań organizacyjnych z technologią i ukierunkowaniem na ludzi stanowi klucz do sukcesu, jakim jest osiągnięcie największej efektywności działania oraz minimalizacji strat ludzkich i materialnych, które to w przypadku rozprzestrzeniającego się wirusa 2019-nCoV przekładają się bezpośrednio na powstanie zagrożenia wtórnego. Zagrożeniem tym jest osłabienie, a wręcz zapaść gospodarcza każdego z państw. Możemy więc już mówić nie tylko o kryzysie epidemiologicznym, lecz także o kryzysie gospodarczym, który niestety bezpośrednio wpływa na jakość życia wszystkich mieszkańców świata. Sytuacja, która obecnie zaistniała jasno pokazuje, że nie zostało spełnionych wiele warunków odnoszących się do zapewnienia bezpieczeństwa i skutecznej ochrony ludności, bowiem w wielu państwach:

- nie ukształtowano i nie utrzymano bezpiecznego środowiska życia ludzi w obliczu wystąpienia zagrożenia,
- nie stworzono możliwości nabywania wiedzy dla ogółu społeczeństwa w odniesieniu do bezpiecznych zachowań w przypadku wystąpienia zagrożeń na wielkoskalowego,
- nie wypracowano mechanizmów motywacyjnych do bezpiecznego organizowania życia jednostki w aspekcie odpowiedzialności za dobra wspólne;
- nie zapewniono skutecznego monitoringu efektywności podejmowanych działań, co przy zastosowanych środkach zabezpieczeń daje możliwość uzyskania bezpiecznych zachowań społeczeństwa, przy najmniejszym prawdopodobieństwie wystąpienia sytuacji kryzysowej oraz wynikających z tego konsekwencji.

## Konkluzje

Bezpieczeństwo jako jedna z najwyższych wartości i główny cel działalności państwa, wynika z odpowiedzialności formalnej i politycznej wobec ludności, a także z potrzeby integrowania służb publicznych, podmiotów gospodarczych, wolontariatu i ogółu społeczeństwa. We współczesnym świecie kwestie szeroko rozumianego bezpieczeństwa znajdują się w centrum zainteresowania wielu ludzi, polityków, naukowców, praktyków, a przede wszystkim mieszkańców globu narażonych na niebezpieczeństwo. Jak się okazało, mimo to nie udało się zatrzymać rozprzestrzeniającego się wirusa, co jest potwierdzeniem tezy, że ludzkość nie wyciągnęła wniosków z analiz i przewidywań naukowych. Oczywiście, chwila obecna nie jest odpowiednim momentem do rozliczeń i wytykania popełnionych błędów. Jest to czas, w którym występuje pilna potrzeba podejmowania odpowiedzialnych decyzji w oparciu o pełną integrację organów administracji i instytucji publicznych, podmiotów gospodarczych oraz całego społeczeństwa. Jest to moment, w którym pojawia się potrzeba odrzucenia wszelkich animozji z uwagi na potrzebę niezwłocznej reakcji na zaistniałe zagrożenie pierwotne i pojawiające się z upływem czasu zagrożenia wtórne. Tylko takie działanie daje szansę zminimalizowania strat ludzkich oraz materialnych.